

УПЛЫЎ РУСКА-БЕЛАРУСКАЙ ІНТЭРФЕРЭНЦЫІ НА ЯКАСЦЬ НАВУЧАННЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ СТУДЭНТАЎ- ЗАМЕЖНІКАЎ

Бунас А. У.

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт харчовых і хімічных тэхналогій
г. Магілёў, Рэспубліка Беларусь

Лінгвістычная інтэрферэнцыя – з'ява, характэрная для любой краіны, якая ўваходзіла раней у склад Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Руская мова як сродак міжнацыянальных зносін аказала моцны ўплыў на мовы былых савецкіх тэрытарыяльных аб'яднанняў. Такі факт нельга расцэньваць адназначна. З аднаго боку, руская мова, багатая літаратурнымі і культурнымі традыцыямі, несумненна, павялічыла лексічны склад нацыянальных моў, ускладніла сінтаксіс, паскорыла развіццё тэрміналогіі і стылістыкі, але з другога боку, умяшалася ў граматычныя нормы і прынцыпы, парушыўшы самабытнасць нацыянальных моўных асаблівасцей, што складаліся стагоддзямі. Тым не менш, узаемапранікненне дзвюх моў, якія развіваюцца побач на адной тэрыторыі, – доўгачасовы і натуральны працэс, што немагчыма спыніць. З цягам часу некаторыя лексічныя сродкі трывала ўкараняцца ў моўным асяроддзі і перайдучь у запазычанні, некаторыя граматычныя, словаўтваральныя асаблівасці стануць новай нормай, але такая будучыня чакае адзінкавыя інтэрферэмы. Большасць сучасных праяў інтэрферэнцыі застанецца тым моўным смеццем, з якім трэба весці барацьбу, якое не трэба дапускаць ні ў рускае, ні ў беларускае маўленне.

З'явы міжмоўнай інтэрферэнцыі асабліва адчувальныя ў Рэспубліцы Беларусь. Руская і беларуская мовы адносяцца да адной лінгвістычнай сям'і і групы, вельмі блізкія па фанетычных, графічных, граматычных сродках, сінтаксічных і пунктуацыйных асаблівасцях, вывучаюцца ў школьнай праграме адначасова. Па дадзеных прычынах элементы адной моўнай сістэмы лёгка пранікаюць у другую на ўсіх узроўнях, парушаючы чысціню і прыгажосць асобна ўзятай мовы, фарміруюць змешаную гаворку, так званую «трасянку» – своеасаблівы гібрыд і выразны паказчык праяў інтэрферэнцыі.[1, с. 136]

Беларуская мова ў большай ступені схільная да інтэрферэнцыі, бо, на жаль, нацыянальная мова нашай краіны не з'яўляецца функцыянальнай, а хутчэй выконвае сімвалічную ролю, застаючыся запатрабаванай у культуры і мастацтве, але не ў штодзённых зносінах беларусаў. [2, с. 98] Прыкладаў руска-беларускай інтэрферэнцыі мноства: назва газеты "Звязда", руская літара "і" ў беларускіх тэкстах, адсутнасць "ў". Але і руская мова на тэрыторыі Беларусі падвяргаецца ўплыву беларускай на ўсіх узроўнях: фанетычным (дз, ц замест мяккіх д, т, фрыкатыўны гук з, мяккія р і ч), лексічным (цукровыя буракі, рэкламная шылда), граматычным (з Колам і Сашам, зайсці з марозу), сінтаксічным (смяяцца з дзіцяці) і інш.

Вынікам руска-беларускай міжмоўнай інтэрферэнцыі з'яўляецца “трасянка”. С. М. Запрудскі, беларускі навукоўца, сцвярджае наступную думку: “Пакуль у падручніках па дысцыпліне “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” звесткі пра “трасянку” падаюцца пераважна ў мінімальнай ступені, калі падаюцца ўвогуле. Гэта тлумачыцца, відаць, тым, што дадзеная тэма не з'яўляецца прынцыпова важнай для ўключэння ў курс, яна пакуль не асветлена ў дастатковай меры ў беларускіх навуковых крыніцах.” [3, с. 45]

Але пры навучанні замежных студэнтаў неабходна ўлічваць фактар руска-беларускай інтэрферэнцыі. Вядома, акцэнтаваць увагу на гэтай праблеме варта не з пачатковага этапу навучання, каб не ўскладняць і без таго аб'ёмны матэрыял і цяжкі працэс ўключэння ў беларускую моўную сістэму.

Як правіла, дысцыпліну “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” разам з іншымі студэнтамі-беларусамі вывучаюць юнакі і дзяўчаты з памежных краін, часцей за ўсё славянскіх нацыянальнасцей, якія незадоўга да паступлення перасяліліся ў Рэспубліку Беларусь і маюць у атэстаце запіс аб вывучэнні беларускай мовы і адзнаку па прадмеце. Часам замежным студэнтам даводзіцца наведваць лекцыі па гуманітарных дысцыплінах на беларускай мове. Вядома, яны адчуваюць вялікія цяжкасці пры ўспрыманні матэрыялу і канспектаванні, але прыстасоўваюцца, карыстаючыся пры падрыхтоўцы рускамоўнымі падручнікамі і метадычнымі ўказаннямі. Беларускія словы іншаземцы чуюць у грамадскім транспарце, чытаюць на рэкламных плакатах і ў краязнаўчых тэкстах. Яны з задавальненнем выкарыстоўваюць у гаворцы найбольш частотныя моўныя адзінкі: *бульба, сядайце, калі ласка, да пабачэння, наступны прыпынак, сябар, поспех, каханне*. Знаходзячыся ў рускамоўным асяроддзі ў паўсядзённым жыцці студэнты-замежнікі неабаснавана лічаць беларускую мову нескладанай і адчуваюць расчараванне ў працэсе больш паглыбленага вывучэння, сутыкнуўшыся з першымі цяжкасцямі.

З такімі студэнтамі трэба працаваць асобна, працягваючы знаёміць іх з самымі даступнымі пластамі лексікі, адметнымі фанетычнымі асаблівасцямі, асноўнымі фундаментальнымі правіламі беларускай граматыкі і правапісу. Мэтазгодна ствараць непасрэдна для замежнікаў спецыялізаваныя метадычныя дапаможнікі, падбіраць заданні з улікам пачатковых ведаў, уменняў і навыкаў. Неабходна дакладна размежаваць рускую і беларускую лексіку, даць патрэбныя каментарыі, растлумачыць значэнне беларускіх слоў, прывесці рускія аналагі.

Выкладчыку трэба зрабіць усё магчымае, каб у вусным і пісьмовым маўленні студэнта-іншаземца не адбылося пранікнення рускіх слоў у беларускія тэксты, а тым больш, каб рускія граматычныя формы і асаблівасці пабудовы словазлучэнняў не ўваходзілі ў практыкаванні і пераклады на беларускай мове. У мэтах папярэджання пранікнення памылак інтэрферэнцыйнага характару ў маўленне замежных студэнтаў выкладчык павінен звяртаць увагу навучэнцаў на падобныя з'явы, граматычна іх тлумачыць і прапаноўваць практыкаванні, у якіх адпрацоўваюцца і замацоўваюцца арфаэпічныя, акцэнталагічныя, граматычныя нормы літаратурнай беларускай мовы.

Літаратура:

1. Акуленко, Е. А. Типология ошибок, обусловленных русско-белорусской языковой интерференцией, в речи студентов / Е. А. Акуленко, О. А. Полетаева // Теория коммуникации. Языковые значения: сб. науч. статей / редкол. : О.С. Горицкая (отв. ред.) [и др.]. – Минск : МГЛУ, 2009. – Вып. 5. – С. 135–138.
2. Мячкоўская, Н. Б. Мовы і культура Беларусі: Нарысы / Н. Б. Мячкоўская. – Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. – Мінск : Права і эканоміка, 2008. – 347 с.
3. Запрудскі, С. М. Звесткі пра “трасянку” ў падручніках па курсе “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” / С. М. Запрудскі // Этнокультурный и социолингвистический аспекты теории и практики преподавания языков. – Минск : БНТУ, 2015. – С. 41–48.

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ ПОДГОТОВКА В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Волобуева О. В., Кочерова П. И.

Курский государственный техникум технологий и сервиса
г. Курск, Российская Федерация

Современная система профессионального образования сегодня характеризуется стремительным развитием и изменяющимися тенденциями, поэтому целью обучения иностранному языку в системе среднего профессионального образования (СПО), является владение иностранным языком для решения профессиональных задач и осуществления профессиональной деятельности. Однако не следует забывать о факторах, затрудняющих процесс обучения иностранному языку. К таким факторам можно отнести: сокращение количества часов, отводимых для изучения иностранного языка, отсутствие системности занятий в учебном расписании, а самое главное, отсутствие возможности применять полученные знания на практике, так как практико-ориентированное обучение осуществляется между преподавателями и студентами. Но и при наличии таких, не очень благоприятных факторов, иностранный язык должен быть включён в систему жизненных интересов личности. Если студент в процессе занятий почувствует, что этот предмет помогает ему выбрать профессию, узнать о ней что-то новое, углубиться в соответствующую область знания, что иностранный язык необходим для его будущей работы и повышения его образовательного и культурного уровня, изучение иностранного языка приобретёт для него личностный смысл, станет постоянно действующим фактором мотивации.

Именно поэтому, мы говорим о профессионально ориентированной подготовке обучающихся при изучении иностранного языка, заключающейся в максимальной представленности профессиональной сферы в обучении иностранному языку, погружении обучающихся в иноязычный профессиональный контекст на следующих уровнях: содержания (иноязычный